

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

15 januari 2003

WETSVOORSTEL
tot reglementering van de boekenprijs

AMENDEMENTEN

voorgesteld na de indiening van het verslag

Nr. 2 VAN DE HEREN **MAINGAIN EN VAN OVERTVELDT**

Art. 4

Het eerste lid aanvullen met wat volgt:

«– *kleurboeken, leesleerboeken en knipboeken;*
– *prentenalbums voor kinderen met uitknipbare prenten of die dienen voor de samenstelling van een prentencollectie;*
– *prentenboeken voor kinderen;*
– *stripalbums.*».

VERANTWOORDING

De redenen om stripalbums buiten de toepassings sfeer van de wet te houden, zijn economisch en cultureel van aard.

De sector van het beeldverhaal vertegenwoordigde in 2000 economisch bijna de helft van de totale omzet van de uitgevers die lid zijn van de ADEB (*Association des éditeurs belges*).

Voorgaande documenten :

Doc 50 **2075/ (2002/2003)** :

- 001 : Wetsvoorstel van de dames Lalieux, Gerkens, Laenen en de heer Langendries.
- 002 : Amendementen.
- 003 : Verslag.
- 004 : Tektst aangenomen door de commissie.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

15 janvier 2003

PROPOSITION DE LOI
réglementant le prix du livre

AMENDEMENTS

présentés après le dépôt du rapport

N° 2 DE MM. **MAINGAIN ET VAN OVERTVELDT**

Art. 4

Compléter le premier alinéa comme suit :

«– *albums à colorier, alphabets et découpages;*
– *albums d'images pour enfants conçus pour être découpés ou en vue de la constitution d'une collection;*
– *livres d'images pour enfants;*
– *albums de bande dessinée.*».

JUSTIFICATION

Des arguments d'ordre économique et culturel plaident pour l'exclusion de la bande dessinée du champ d'application de la loi.

D'un point de vue économique, le secteur de la bande dessinée représentait, en 2000, près de 50 % du chiffre d'affaires

Documents précédents :

Doc 50 **2075/ (2002/2003)** :

- 001 : Proposition de loi de Mmes Lalieux, Gerkens, Laenen et M. Langendries.
- 002 : Amendements.
- 003 : Rapport.
- 004 : Texte adopté par la commission.

80,5% van de stripalbums wordt uitgevoerd. Stripalbums en jeugdboeken zijn dan ook goed voor het grootste deel van de uitvoer. Die prestatie verdient alle steun, temeer daar de sector van het beeldverhaal tussen 1996 en 2000 kampte met een terugval in de verkoopcijfers van 3,8% (terwijl de buitenlandse uitgevers hun marktaandeel vergrootten). Die terugval zou worden bestendigd en zou zelfs nog toenemen indien de kortingen op stripalbums niet hoger zouden mogen liggen dan 5%.

Bovendien ondervindt de sector van het beeldverhaal hevige concurrentie van andere - voornamelijk buitenlandse - ontspanningsproducten die hun opgang te danken hebben aan aanzienlijke reclamecampagnes en prijspromoties. Doordat de voorgestelde maatregel de sector de mogelijkheid ontnemt de concurrentiestrijd aan te gaan, is hij onbillijk en economisch rampzalig.

Uit een cultureel oogpunt houdt het wetsvoorstel geen rekening met een van de specifieke kenmerken van het beeldverhaal, met name dat de artistieke geproduceerde stripalbums voornamelijk deel uitmaken van een reeks waarin gemiddeld één nieuw album per jaar uitkomt. Een vaste prijs voor nieuw werk zou het laatste album in een reeks benadelen ten opzichte van de reeds voorradige albums van dezelfde reeks en aldus minder nieuwe lezers trekken. Door de promotie voor een hele albumreeks te verhinderen, zullen er minder nieuwe albums de deur uitgaan.

Voorts bepaalt het wetsvoorstel dat de prijzen vrij kunnen worden bepaald 24 maanden na de start van de verkoop, op voorwaarde dat tijdens de vorige zes maanden geen nieuwe bevoorrading plaatsvond. Daardoor houdt de tekst geen rekening met het feit dat de verkoop van een nieuw album de hele serie, met inbegrip van de voorraden, een duwtje in de rug geeft. De verkoop van voorraden is nochtans goed voor 60% van de omzet van de uitgevers van stripverhalen.

Prentenboeken voor kinderen kunnen met stripverhalen worden gelijkgesteld. «Kleurboeken, leesleerboeken en knipboeken», alsook «prentenalbums voor kinderen met uitknipbare prenten of die dienen voor de samenstelling van een prentencollectie» vallen buiten de toepassings sfeer van de Franse wet van 10 augustus 1981 (de zogenaamde «*loi Lang*»), waarop het Belgische wetsvoorstel duidelijk is gebaseerd.

Nr. 3 VAN DE HEREN MAINGAIN EN VAN OVERTVELDT

Art. 5

In de eerste en tweede zin van het tweede lid, de woorden «mag de door de invoerder vastgestelde prijs niet lager zijn dan de verkoopprijs aan het publiek» telkens vervangen door de woorden «stemt de door de invoerder vastgestelde prijs overeen met de verkoopprijs aan het publiek».

global des éditeurs de l'ADEB et réalisait 80,5 % de son propre chiffre d'affaires à l'exportation. Les bandes dessinées et livres de jeunesse sont les principales catégories d'ouvrages exportés. Il convient de soutenir une telle performance. Et ce, d'autant plus que, sur le marché belge, la bande dessinée a enregistré, entre 1996 et 2000, un recul des ventes de 3,8 % (alors que les éditeurs étrangers voyaient leur part de marché progresser). Limiter les taux de ristourne autorisés sur la bande dessinée à 5 % entérinerait et accentuerait le recul des ventes.

En outre, le secteur de la bande dessinée est particulièrement concurrencé par d'autres produits de loisirs, essentiellement d'origine étrangère, qui assurent leur développement rapide à grand renfort de publicité et de promotion sur les prix. Limiter des possibilités de ce secteur de faire face à la concurrence serait une mesure inéquitable et économiquement désastreuse.

D'un point de vue culturel, le projet de loi ne prend pas en compte une spécificité du secteur de la bande dessinée dont la production artistique est surtout composée de séries d'albums qui s'étoffent d'une nouveauté par an en moyenne. Imposer un prix fixe pour la nouveauté conduirait à pénaliser celle-ci par rapport au fonds de la même série et freinerait le nombre de nouveaux lecteurs; empêcher la promotion du fonds générerait une baisse des rotations.

Lorsque l'avant-projet de loi prévoit la libéralisation des prix 24 mois après la première mise en vente à condition qu'il n'y ait pas eu de réassort dans les 6 mois précédents, il ne tient pas compte, en outre, du fait que la mise en vente d'une nouveauté dynamise l'ensemble de la série, fonds inclus. Les ventes de fonds représentent pourtant 60 % du chiffre d'affaires des éditeurs du secteur de la bande dessinée.

Les livres d'images pour enfants sont assimilables à la bande dessinée. Les «albums à colorier, alphabets et découpages» et «albums d'images pour enfants conçus pour être découpés ou en vue de la constitution d'une collection» sont exclus du champ d'application de la loi française du 10 août 1981, dite «*loi Lang*», dont le projet de loi belge est clairement inspiré.

N° 3 DE MM. MAINGAIN ET VAN OVERTVELDT

Art. 5

A l'alinéa 2, remplacer chaque fois les mots «le prix fixé par l'importateur ne peut être inférieur au prix de vente public» par les mots «le prix fixé par l'importateur correspond au prix de vente au public» à la première phrase et à la deuxième phrase.

VERANTWOORDING

Die wijziging wil komaf maken met de meerkosten van 10 tot 12% die in België van toepassing zijn op een in Frankrijk uitgegeven boek. Die boekwerken vertegenwoordigen thans zo'n 70% van de Franstalige boekenmarkt in België.

Op het vlak van de verspreiding primeert de culturele dimensie boven louter economische overwegingen. Momenteel verplaatst de economische macht zich geleidelijk aan naar de top van de boekenproductie: die macht komt immers te liggen bij de verspreiders en distributeurs die uitsluitend rendabiliteit nastreven, wat hen ertoe brengt de voorkeur te geven aan «gemakkelijke» literatuur die snel de rekken uit is. De verspreiders stellen immers de selectielijst samen, wat hen theoretisch de macht verleent om de literatuurkeuze van de consument te beïnvloeden¹. De schrapping van die lijst moet het mogelijk maken dat uitgevers cultureel verantwoorde keuzes blijven maken en dat, samenlopend daarmee, aan de onderkant van de boekproductieketen reële prijzen worden vastgelegd.

Inmiddels zijn de euro en het vrij verkeer van goederen een feit. Men hoeft niet langer rekening te houden met wisselkoersen en douanekosten. Voormelde praktijk lijkt dan ook uit de tijd.

Nr. 4 VAN DE HEREN MAINGAIN EN VAN OVERTVELDT

Art. 7

In het eerste lid, eerste gedachtestreepje, de woorden «die een onderwijsprogramma volgen, wanneer die boeken als ondersteuning voor dit programma dienen» vervangen door de woorden «die houder zijn van een studentenkaart».

VERANTWOORDING

Het voorgestelde amendement strekt ertoe het gebruik van de studentenkaart zo eenvoudig te houden als thans het geval is. Voor de student rijst een praktische moeilijkheid om de kleinhandelaar aan te tonen dat het werk dat hij wenst te raadplegen wel degelijk dient «ter ondersteuning van een leerprogramma» (men denke bijvoorbeeld aan de situatie waarbij een docent Frans de lectuur van een algemeen literair werk oplegt). Lectuurlijsten willen inderdaad nog al eens variëren van de ene docent tot de andere. Bovendien is het onaanvaardbaar de leeslust van studenten die Sartre, Balzac, Proust of Montesquieu ... alleen lezen omdat zij dat leuk vinden, financieel te bestraffen.

¹ Mocht de Belgische boekenmarkt evolueren op een vergelijkbare wijze als de Engelse, waarbij de boekhandelketens de uitgevers naar hun pijpen kunnen laten dansen, dan zouden de distributeurs de eerste bres slaan.

JUSTIFICATION

Cette modification vise à mettre fin au surcoût de 10 à 12% appliqué en Belgique à un ouvrage édité en France. Ces ouvrages représentent actuellement environ 70% du marché du livre en Belgique francophone.

En matière de diffusion, l'argument culturel prévaut sur le «tout à l'économique». Aujourd'hui, le pouvoir économique se déplace progressivement vers l'aval de la chaîne du livre, aux mains des diffuseurs et des distributeurs dont l'objectif de rentabilité les amènent à privilégier la littérature «facile» à rotation rapide. La détermination de la table par les diffuseurs leur procure théoriquement le pouvoir d'influencer les choix de lecture des consommateurs¹. La suppression de la table doit permettre de conserver la responsabilité culturelle de choix éditorial et, concomitamment de fixation des prix réels, en amont de la chaîne du livre.

A l'heure de l'euro et de la libre circulation des biens, quand les taux de change et les frais de douane ne doivent plus être pris en considération, celle-ci apparaît en outre comme une pratique surannée.

N° 4 DE MM. MAINGAIN ET VAN OVERTVELDT

Art. 7

Au premier alinéa, premier tiret, remplacer les mots «qui suivent un programme d'enseignement, lorsque ces livres servent de support à ce programme» par les mots «en possession d'une carte d'étudiant».

JUSTIFICATION

L'amendement proposé vise à rendre l'utilisation de la carte d'étudiant aussi simple qu'elle l'est actuellement. Il y a une difficulté pratique pour l'étudiant à faire valoir, auprès du détaillant, que l'ouvrage qu'il souhaite acquérir est bien «le support d'un programme» d'enseignement lorsqu'un professeur de français, par exemple, impose la lecture d'un ouvrage de littérature générale. Les choix de lecture varient en effet d'un professeur à l'autre. En outre, il est injustifiable de décourager financièrement le goût de la lecture auprès des étudiants qui souhaitent lire Sartre, Balzac, Proust ou Montesquieu, ... pour le plaisir.

¹ Si le marché belge du livre devait connaître une évolution comparable à celle du marché anglais, où les chaînes de librairies ont le pouvoir de dicter leur loi aux éditeurs, les diffuseurs ouvriraient la brèche.

Nr. 5 VAN DE HEREN MAINGAIN EN VAN OVERTVELDT

Art. 7

Dit artikel aanvullen met een nieuw lid, luidend als volgt:

«De kleinhandelaars mogen gedurende twee periodes per jaar van één maand lagere prijzen hanteren dan de overeenkomstig het eerste lid vastgestelde prijs voor de verkoop aan het publiek. De Koning bepaalt de aanvangs- en einddata van die periodes.»

VERANTWOORDING

Om maatschappelijk zwakkere lezers niet te benadelen en promotie voor lezen aan te moedigen, is het noodzakelijk dat bij wet koopjesperiodes worden toegestaan, want de toepassing van de vaste boekenprijs zal een prijsstijging veroorzaken, tenminste toch via sommige verkoopkanalen. Die koopjesperiodes zouden worden toegestaan bij de aanvang van het schooljaar (die flink doorweegt in het gezinsbudget), en tijdens de eindejaarsperiode.

De maatschappelijke noodzaak koopjesperiodes toe te staan berust op twee economische argumenten. In eerste instantie heeft het LENTIC² ingevolge een doorlichting van de Franstalige boekenmarkt in België vastgesteld dat de markt, gemeten volgens een vaste koers van de euro, slechts met 3,3 % is geëvolueerd. Als evenwel rekening wordt gehouden met de algemene prijsstijging is de markt, gemeten volgens die vaste eurokoers, 2,8 % achteruitgegaan, hoewel de algemene gezinsconsumptie volgens het NIS met meer dan 12 % is gestegen. Het komt er dus op aan het boek te promoten als cultureel consumptiegoed.

Ten tweede blijkt uit dezelfde studie (hoewel in het wetsontwerp wordt gesteld dat het ertoe strekt de markt weer in evenwicht te brengen ten gunste van de onafhankelijke boekhandels en de «eerstelijnsboekhandels»³) duidelijk wat het groeipercentage van dergelijke boekhandels is. Terwijl de markt, gemeten volgens een vaste koers van de euro, tussen 1996 en 2000 slechts met 3,3 % is gegroeid, is de omzet van de «eerstelijnsboekhandels», in vergelijking met die van de andere verkoopkanalen, met bijna 12 % gestegen. Van die boekhandels gaan precies de «onafhankelijke» boekhandels er het sterkst op vooruit (met meer dan 16,1 %). Die boekhandels zouden vermoedelijk dan ook niet te sterk te lijden hebben van een koopjesregeling, die hen tegelijk ook ten goede zou komen doordat ze de consumptie bevordert.

² Laboratoires d'Études sur les Nouvelles Technologies de l'Information, la Communication et les Industries Culturelles – Université de l'État de Liège (ULG).

³ Algemene boekhandels (Tropisme, Libris enzovoort), met inbegrip van de onafhankelijke boekhandels.

N° 5 DE MM. MAINGAIN ET VAN OVERTVELDT

Art. 7

Compléter cet article par un nouvel alinéa rédigé comme suit :

«Les détaillants peuvent pratiquer des prix inférieurs au prix de vente au public fixé conformément au premier alinéa pendant deux périodes d'un mois par an. Le Roi fixe les dates de début et de fin de ces périodes.»

JUSTIFICATION

Afin de ne pas défavoriser des lecteurs socialement fragilisés et d'encourager la promotion de la lecture, il est nécessaire que des périodes de soldes soient autorisées par la loi car son application engendrera une augmentation du prix du livre, au moins dans certains canaux de distribution. Ces soldes seraient autorisées en période de rentrée scolaire, particulièrement importante pour le budget des ménages, et en période de fin d'années.

La nécessité sociale que constitue l'autorisation de soldes repose sur deux arguments économiques. D'une part, une étude du LENTIC² sur le marché du livre de langue française en Belgique constate que, de 1996 à 2000, le marché n'a évolué que de 3,3 % en euros constants. Cependant, compte tenu de l'augmentation générale des prix, le marché a, en réalité diminué de 2,8 % en euros constants alors que sur la même période la consommation globale des ménages a progressé de plus de 12 % selon l'INS. Il s'agit donc de favoriser le livre en tant qu'objet de consommation culturelle.

D'autre part, alors que l'objectif affirmé du projet de loi est de «rééquilibrer le marché» en faveur des librairies indépendantes et «de premier niveau»³, la même étude met en évidence le taux de croissance de ces librairies. Ainsi, si en euros constants le marché n'a augmenté que de 3,3 % entre 1996 et 2000, le chiffre d'affaires des librairies de premier niveau a, lui, par rapport aux autres canaux de distribution, progressé de près de 12 %. Et parmi ces librairies, ce sont les librairies «indépendantes» qui enregistrent la plus nette progression (+ 16,1 %). Ces librairies ne devraient donc pas pâtir exagérément d'une mesure de soldes qui, en favorisant la consommation, leur serait également bénéfique.

² Laboratoire d'Études sur les Nouvelles Technologies de l'Information, la Communication et les Industries Culturelles – ULG.

³ Librairies générales (Tropisme, Libris, ...), en ce compris les librairies indépendantes.

Nr. 6 VAN DE HEREN MAINGAIN EN VAN OVERTVELDT

Art. 4bis (nieuw)

Een artikel 4bis invoegen, luidend als volgt:

«Art. 4bis. — Verkoop op afstand in de zin van de wet betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument is uitgesloten van de werkingssfeer van deze wet, op voorwaarde dat de levering plaatsvindt op de verblijfplaats of de werkplaats van de koper.».

VERANTWOORDING

Dit amendement strekt ertoe de mogelijke delocalisatie te voorkomen van de vennootschappen die via het internet aan verkoop op afstand doen en waarvan de maatschappelijke zetel thans in België gevestigd is. Om hun concurrentievermogen op de boekenmarkt te handhaven, zouden die vennootschappen zich immers gemakkelijk in het buitenland kunnen vestigen in landen waar voor hen geen vaste boekenprijs geldt. De uitsluiting van verkoop op afstand van de werkingssfeer van de wet zou geen ernstige negatieve gevolgen hebben voor de diverse traditionele verkoopkanalen. De doorlichting die het LENTIC⁴ van de Franstalige boekenmarkt in België heeft uitgevoerd, toont immers aan dat de rechtstreekse boekenverkoop tussen 1996 en 2000 met 11,7 % is gedaald. Volgens die doorlichting is gebleken dat, hoewel iedereen verwachtte dat bij de verkoop een aantal tussenpersonen zouden verdwijnen door de tweeledige invloed van de technologische vernieuwingen en de evolutie van het leefpatroon, de lange verkoopcircuits en de «traditionele» verkoopmethoden in de loop der jaren integendeel aan slagkracht hebben gewonnen.

⁴ Laboratoires d'Études sur les Nouvelles Technologies de l'Information, la Communication et les Industries Culturelles – Université de l'État de Liège (ULG).

N° 6 DE MM. MAINGAIN ET VAN OVERTVELDT

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis, libellé comme suit :

«Art. 4bis. — La vente à distance au sens de l'article 77 de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur est exclue du champ d'application de la présente loi pour autant que la livraison s'effectue à la résidence ou sur le lieu de travail de l'acheteur.».

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à empêcher la délocalisation possible des sociétés de vente à distance par internet dont le siège se situe actuellement en Belgique. En effet, afin de rester concurrentielles sur le marché du livre, ces sociétés pourraient facilement s'installer à l'étranger, dans des pays où elles ne seraient légalement pas soumises au principe du prix unique du livre. L'exclusion de la vente à distance du champ d'application de la loi n'aurait pas de répercussions négatives importantes pour les différents canaux de commercialisation classiques. L'étude du LENTIC⁴ sur le marché du livre de langue française en Belgique montre en effet que les ventes directes de livres ont reculé de 11,7 % entre 1996 et 2000. Selon cette étude, «alors que tous prévoient une certaine «désintermédiation» de la filière sous le double effet des innovations technologiques et de l'évolution des modes de vie, c'est au contraire à un renforcement des circuits longs et des modes «classiques» de commercialisation du livre que l'on a assisté au cours de ces années.

Olivier MAINGAIN (MR)
Serge VAN OVERTVELDT (MR)

⁴ Laboratoire d'Études sur les Nouvelles Technologies de l'Information, la Communication et les Industries Culturelles – ULG.